

Katarzyna Banaś

Akademia Rolnicza w Krakowie

PERSPEKTYWY ROZWOJU PRODUKCJI ŻYWCA DROBIOWEGO W POLSCE W WARUNKACH ROZSZERZONEJ UNII EUROPEJSKIEJ

1. Wstęp

Produkcja zwierzęca jest przeważającym kierunkiem towarowej produkcji rolnej. Ze spisu rolnego przeprowadzonego w 2002 r. wynika, że pogłowie bydła spadło w Polsce o 22,5%, w woj. małopolskim zaś o 38,6%, pogłowie trzody chlewnej wzrosło w Polsce o 3,7%, w woj. małopolskim zaś o 1,2%, natomiast pogłowie drobiu wzrosło w Polsce o 23,5%, w Małopolsce zaś – o 20,5% (Powszechny spis rolny 2002). Wartość skupu produktów pochodzenia zwierzęcego stanowiła ponad 83% wartości polskiego skupu produktów rolnych ogółem w 2001 r.

Udział Polski w światowej produkcji mięsa z uboju stanowił w 2000 r. 1,2% (Rocznik Statystyczny... 2001), kraje Unii Europejskiej wytwarzały blisko 12% światowej produkcji, po rozszerzeniu (UE 25) udział ten wzrósł do 14,5%.

Celem publikacji jest przedstawienie i analiza głównych determinant rozwoju produkcji żywca drobiowego w Polsce na tle pozostałych krajów UE.

2. Stan i szanse rozwoju produkcji drobiarskiej w UE i Polsce

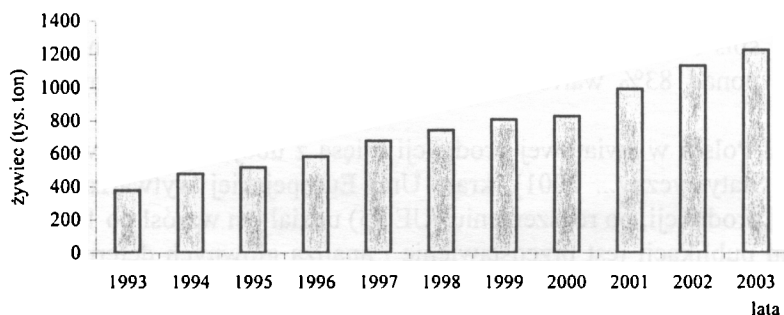
W Polsce rozwój produkcji drobiarskiej o organizacji przemysłowej rozpoczął się w latach 70. Produkowano wtedy głównie mięso kurcząt. Początek lat 90. był okresem dostosowywania się produkcji drobiarskiej do wymagań gospodarki rynkowej. Produkcja żywca drobiu zmniejszyła się wówczas do najniższego poziomu i wyniosła w 1993 r. mniej więcej 380 tys. ton. Od roku 1994 nastąpił ponowny rozwój krajowej produkcji drobiarskiej, co było związane głównie ze wzrostem

popytu na drób i importu. W roku 1997 produkcja żywca drobiowego wynosiła 680 tys. ton, co w przeliczeniu na mięso stanowiło 474 tys. ton. Pod koniec 1998 r. zahamowanie eksportu tanich przetworów z drobiu, głównie indyków i kurcząt, na rynki wschodnie (Rosja, Ukraina, Białoruś) spowodowało pogorszenie koniunktury w produkcji żywca drobiowego. Jednakże w 2000 r. produkcja ta zwiększyła się do poziomu 830 tys. ton, w 2004 r. zaś wynosiła 1300 tys. ton (*Rynek drobiu i jaj...* 2004).

W momencie wejścia w dniu 1 maja 2004 r. nowych państw do struktur UE produkcja mięsa drobiowego w 10 państwach wstępujących stanowiła 20% produkcji „starych” państw unijnych (UE 15). Spośród nowych członków UE Polska jest liderem w produkcji mięsa drobiowego (800 tys. ton mięsa w 2003 r.), obok Węgier (300 tys. ton mięsa w 2003 r.) i Czech (297 tys. ton). W Unii Europejskiej (15) największymi producentami mięsa drobiowego są Wielka Brytania (1250 tys. ton) i Francja (1130 tys. ton).

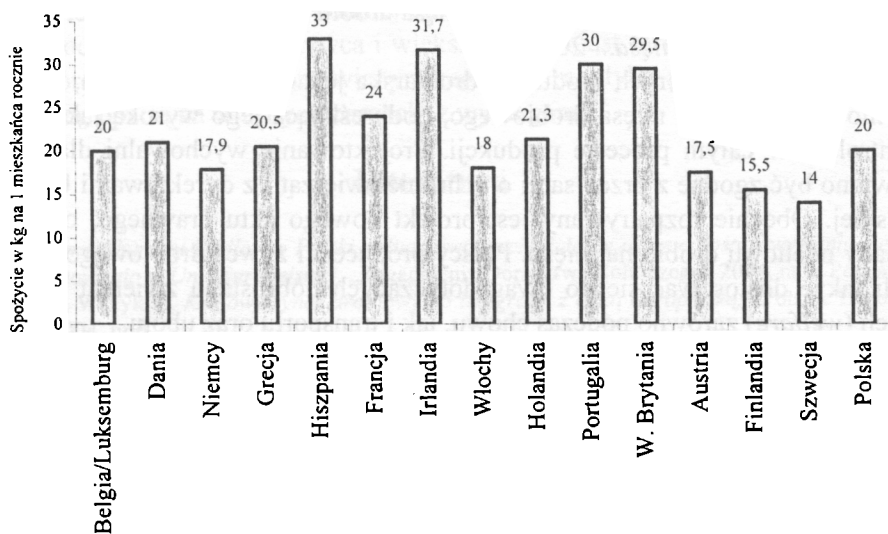
Zarówno w Polsce, jak i w UE rozwija się produkcja mięsa drobiowego. W latach 1990-2003 w UE produkcja ta zwiększała się średnio o 2,7% rocznie, natomiast w Polsce o 8,4%. Produkcja mięsa drobiowego w UE w 2003 r. wynosiła 6457 tys. ton i uległa obniżeniu o 4% w porównaniu z rokiem 2002. W krajach kandydujących do wejścia do struktur UE produkcja mięsa kurcząt w tym okresie wzrosła o 3% (Krawczyk, Wężyk 2004). Spadek produkcji w UE (15) był spowodowany koniecznością likwidacji stad drobiu i obniżeniem produkcji po wystąpieniu ptasiej grypy w Holandii i skażeniu mięsa drobiowego dioksynami w Belgii.

Poziom produkcji żywca drobiowego w latach 1993-2003 przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Produkcja żywca drobiowego w Polsce w latach 1993-2003

Rozwój produkcji żywca determinuje rosnące spożycie mięsa drobiowego (rys. 2).

Rys. 2. Spżycie mięsa drobiowego w wybranych krajach UE w 2003 r.

Spżycie mięsa drobiowego w Polsce w przeliczeniu na jednego mieszkańca wahało się od 7,6 kg w 1990 r. i 10,2 kg w 1995 r. do 14,5 kg w 2000 r., natomiast w 2003 r. wynosiło 20 kg (rys. 2), co oznacza przyrost o 0,9 kg/osobę. W UE spżycie drobiu zwiększyło się średnio z 18,5 kg w 1990 r. do 23 kg w 2003 r., czyli średnio na rok o 0,38 kg/osobę (Stańko 2004). W strukturze spżycia mięsa w Polsce mięso drobiowe stanowiło 22,2% w 2000 r., w 2004 r. zaś – już 29,3%. Spżycie drobiu w Polsce jest niższe niż w pozostałych krajach Unii Europejskiej, lecz wzrasta szybciej niż w tych krajach. Związane to jest ze spadkiem jego cen wobec cen mięsa wieprzowego, konsumenci także chętniej wybierają mięso białe niż czerwone po przypadkach BSE i pryszczycy u zwierząt dużych.

Na obszarze UE obowiązuje swobodny przepływ towarów między poszczególnymi krajami. Dotyczy to także drobiu. Choć jest to towar wrażliwy na przewóz, rozwija się obrót międzynarodowy tym towarem. W krajach Unii Europejskiej w latach 1997-2002 eksport wewnętrzny wykazywał tendencję wzrostową (z 1,3 do 1,5 mln ton) i prawdopodobnie trend ten zostanie utrzymany. Import wewnętrzny do krajów UE także wzrastał (z ok. 1,1 do 1,4 mln ton) w okresie 1997-2002.

W Polsce eksport mięsa drobiu na rynki unijne, zwłaszcza kurcząt brojlerów, wyniósł w 2003 r. 109 tys. ton mięsa. Tak znaczny wzrost eksportu odbywał się na mocy bezcłowej wymiany handlowej w ilości wydzielonego kontyngentu i uzupełniał niedobory pogłowia drobiu, zlikwidowanego wskutek epidemii ptasiej grypy. Import mięsa drobiowego do Polski wynosił w 2003 r. 23 tys. ton. W polskim handlu międzynarodowym występuje kilkakrotna przewaga eksportu nad impor-

tem. Szacuje się, że w 2005 r. eksport mięsa drobiu wyniesie 130 tys. ton, a import – 55 tys. ton (*Rynek mięsa...* 2004).

W krajach, w których produkcja drobiarska jest dobrze rozwinięta, występuje promocja rodzimego mięsa drobiowego, podkreślająca jego wysoką jakość dzięki kontrolom w całym procesie produkcji. Projektowanie wychowalni dla zwierząt powinno być zgodne z przepisami o ochronie zwierząt i z dyrektywami Unii Europejskiej. Obecnie rozpatrywany jest projekt nowego aktu prawnego, określający zasady odchowu drobiu na mięso. Polscy producenci żywca drobiowego będą musieli także dostosować się do uwag dotyczących dobrostanu zwierząt w brojlerniach (*welfare*) zarówno podczas chowu, jak i transportu oraz uboju.

W warunkach Polski południowo-wschodniej (województwa małopolskie i podkarpackie) duża część ferm brojlerów ma małą powierzchnię produkcyjną (spośród analizowanych ferm 33% posiadało budynek o powierzchni produkcyjnej do 900 m²). W ponad 90% analizowanych przypadków producenci posiadali tylko jedną wychowalnię. Przy takiej skali produkcji i okresowych wahaniami koniunktury występują okresowe trudności z prowadzeniem produkcji na opłacalnym poziomie.

Występujące tendencje zmian wielkości produkcji towarowej wskazywały na wzrost udziału ferm o rocznej produkcji od 200-250 ton żywca (Banaś 2004). Farmy o takiej skali produkcji były najbardziej rozwojowe, nie tylko akumulowały one środki na bieżącą działalność, ale także podejmowały inwestycje dotyczące wyposażenia i budowy nowych obiektów. Dla pozostałych ferm rozwiązaniem mogłaby być produkcja ekstensywna w gospodarstwach z wybiegami, oparta na paszach własnych (Mazanowski 2005). Drób uzyskiwany z produkcji ekologicznej charakteryzuje się wysoką jakością i wysokimi walorami smakowymi. Tacy producenci musieliby znaleźć nabywców chętnych zapłacić wyższą cenę za mięso z takiej produkcji.

3. Podsumowanie

Przystąpienie w maju 2004 r. kolejnych dziesięciu państw do struktur Unii Europejskiej stworzyło producentom żywca drobiowego w tych krajach duże możliwości zwiększenia produkcji. Rosnące spożycie drobiu w Polsce i w pozostałych krajach UE determinuje rozwój produkcji.

Dzięki bardziej swobodnemu i mniej ograniczonemu eksportowi na terenie UE polscy producenci mogą więcej eksportować. W 2003 r. o wzroście krajowej produkcji zadecydował wzrastający eksport na rynki pozostałych krajów UE ze względu na okresowe niedobory drobiu w krajach Wspólnoty. Dotyczyło to przede wszystkim mięsa kurcząt brojlerów. Obniżył się natomiast import drobiu z krajów UE do Polski, po wprowadzeniu przez nasz kraj restrykcji importowych w związku z wystąpieniem ptasiej grypy w krajach UE, a także w Azji Południowo-Wschodniej.

Dla Polski południowo-wschodniej duże szanse rozwojowe mają fermy o skali produkcji od 200 do 250 ton żywca i większe. Natomiast fermy o małej skali produkcji, które przeważają w omawianym regionie, mogłyby prowadzić produkcję ekologiczną, opartą na własnych paszach, z wybiegami.

Literatura

- Banaś K., *Fermy kurcząt brojlerów Polski południowo-wschodniej w okresie dostosowywania się do funkcjonowania w Unii Europejskiej*, „Zagadnienia Doradztwa Rolniczego” 2004, nr 2, Poznań.
- Krawczyk J., Wężyk S., *Krajowy rynek drobiowy po integracji z Unią Europejską*, „Polskie Drobiarstwo” 2004, nr 8.
- Mazanowski A., *Drób w gospodarstwie agroturystycznym*, „Polskie Drobiarstwo” 2005, nr 1.
- Rocznik Statystyczny Rolnictwa, GUS, Warszawa 2001.
- Rynek drobiu i jaj. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe*, maj 2004, IERiGŻ, ARR, MRiRW.
- Rynek mięsa. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe*, październik 2004, IERiGŻ, ARR, MRiRW.
- Powszechny spis rolny 2002 (<http://sp.stat.gov.pl>).
- Stańko S., *Tendencje w produkcji i konsumpcji mięsa w Polsce i UE w latach 1990-2003*, [w:] *Problemy rolnictwa światowego*, t. XI, SGGW, Warszawa 2004.

PERSPECTIVES OF PRODUCTION DEVELOPMENT OF POULTRY LIVESTOCK IN POLAND IN CONDITIONS OF THE EXTENDED EUROPEAN UNION

Summary

The production of poultry livestock in the European Union in years 1990-2003 increased about 2,7% yearly, but in Poland about 8,4 %. Poland is in the middle scale of poultry production in comparison with the other producers in EU but is a leader among the new countries of EU.

The consumption of poultry meat in Poland per capita varied from 7,6 in year 1990 to 20,0 kg in year 2003, what means increase of about 0,9 kg yearly. In the European Union the consumption of poultry increased from 18,5 kg per capita in year 1990 to 23,0 kg in year 2003, that is on average about 0,38 kg per capita yearly.

The export of poultry products from Poland to EU markets shows an increased tendency. It is estimated that the production of poultry in the EU as well as in Poland will have an increasing trend.